

עין משפט
נר מצוה

מג:

אמר רבא דא שנו בו, יש גירסא אחרת בספרים לצד גירסת הקונטרס: **בבהמה אסור באביהּ**. פי' בקונטרס דלא מהני ליה שחיטה מטעם נפל משמע דליירי כשינא לאזיר העולם ואי אפשר לומר כן דכפ' המפלת (נדה דף כד.) מוקי לה

בנמלא צמעי אמו דלא מיסתרי לרז בשחיטת אמו ושמואל פליג עליה התם ושרי ליה בשחיטת אמו אצל ינא לאזיר אסור אפילו לשמואל ופרין רב שימי התם ממתני' דהכא ופירש שם בקונטרס ים אתרוויאו פריך לרז ושמואל דהך ר' חנינא בן אבטיגנוס גבי מומי צהמה ים מתניא ומיפסל ליה לגזוה מכלל דלהדיט שרי והקשה עליו ר"ת דצדהיא תני ליה הכא גבי מומי אדס אלא לרז דוקא פריך דאמר צאשה אינו ולד ט' [אלנמא] דלא חיי ומדפסל ליה הכא לעצודה מכלל דחיי וכן משמע דלרז דוקא פריך: ים **סבי** שמש. מפרש בגמרא סני שמש כדפי' בקונטרס שזוגא את השמש ואינו יכול לראות מקום שהחמה זורחת שם ים וכי הוא לשון ים חסורי שמש שנמנע ממנו אור השמש: **וישגשרו** מבני ריסי עיניו. משמע שקורא ריס לשערות שרגילים להיות נושרין מרזב דמעה כי ההוא דרצן גמליאל צחלק (סנהדרין דף קד:) גבי צכה תצכה וימינן דקרי ריס עור המקיף את העין כי ההוא דפקקין דלעיל (דף נה.) ריס שנקב ושנסק ומפרש תורא צרא דעיניה: מחוי

א"ר יוחנן הקרחנין והננסין והובלגנין פסולין לפי שאינן שוה בזרעו של אהרן קרחנין תנינא ננסין תנינא ט' וזבלגנין איצטרריך ליה ט' לאשמועינן ומהו דתימא משום מראית העין והא כל היכא דאיכא משום מראית העין ט' איתנא קתני וישגשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית העין מהו דתימא תני חדא וה"ה לכולהו והא כל היכא דאיכא פ' מיהדר ומיתנא (ג) ט' קא הדר ותני יושגטילו שיניו פסול משום מראית העין אלא לאפוקי מהא דתניא דתניא הקרחנין והננסין והובלגנין כשרים ולא אמרו פסול אלא משום מראית העין מאן האי תנא ר' יהודה היא דתניא ר' יהודה אומר **2** הבהנים לרבות הקרחנין: מתני' יאין לו גבינן (ג) או אין לו אלא גבין אחד זהו גבן יט' האמור בתורה רבי דוסא אומר (ד) **ושגבינן שוכבין** רבי י' חנינא בן אנטיגנוס אומר שיש לו שני גבין ושתי שדראות: גמ' וגבן דאין לו משמע ורמינהו גבן שיש לו גבינן הרבה אין לו גבינן או אין לו אלא גבין אחד מנין ת"ל **3** או גבן אמר רבא זהו מדרש או גבן: רבי דוסא אומר כו': למימרא דחיי והא איתמר י' המפלת בריה שיש לה שני גבין ושתי שדראות ואמר רב יבאשה אינו וולד יבבהמה אסור באכילה כבר רמא ניהליה רב שימי בר חייא לרב וא"ל ט' שימי את אלא בשדרתו עקומה: מתני' **2** החרום פסול איזהו חרום הכוחל שתי עיניו כאחת שתי עיניו למעלה ושתי עיניו למטה עינו אחת למעלה ועינו אחת למטה רואה את החדר ואת העלייה כאחד סבי שמש ט' והוזגדן והצירן ושגשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית העין: גמ' ת"ר חרום י' שחוטמו שקוע חוטמו סולד חוטמו בולם חוטמו גומף מנין ת"ל **4** או חרום ר' יוסי אומר אין חרום אלא הכוחל שתי עיניו כאחת אמרו לו הפלגת אע"פ

סנא אסא. דלא פסיל להו אלא משום מראית העין וקמ"ל רבי יוחנן דהלכתא כמתניתין דפסלא להו משום מראית העין וקמ"ל רבי יוחנן דה"ה הכהנים (ויקרא פ'.) **לניסו אס הקדמינס**. שכשרים לעצודה. על פסוק זה מלאמה צמורת כהנים נויקרא פרק וי' **מתני' גניינס**. שורליל"ש: **שגבינן שוכנין**. ששערות גבינו גדולים ומוטלין על ים פניו: **גמ' גניינס הרבה**. ששני גבות עיניו מלטרפות ואין הפרש חלק בין זו לזו: **זהו מדרש או גבן**. והכי קאמר ים זהו או גבן האמור בצורה (ויקרא כה.) ור' דוסא פליג עליה ולא דריש או: **למימרא דחיי**. מי שיש לו צ' גבין ושתי שדראות דפסיל ים ר' חנינא בן אבטיגנוס: אינו וולד. ואינה טמאה ליה: **אסור באכילה**. כנצילה דנפל הוא וכמת דמי ולא מהניא ליה שחיטה: **דבר רמא ניהליה**. צמסכת נדה [נד.]**: שימי אס**. חסס גדול כמותק ים אינו יודע לתרץ מתני' דמשמע חיי לאו צבני ים גבנין ממס קאמר אלא ששדרתו עקומה י' ומיחוי כגבין ושדראות הרבה וכי קאמינא אלא צבני גבין ממס: **מתני' לא הכוחל שמי עיניו כאסא**. שאין לו כלל חוטם בין שמי עיניו וכשהוא כוחל עיניו צמכחול יכול למשוך צמכחול מעין לעין ואין החוטם מעוכני: **שפי עיניו למעלה**. כדמפרש בגמרא [מד.]**: שפי שמש**. שאינו יכול להסתכל כנגד החמה: **וגדן וליירן**. מפרש בגמ' [שס:] **ריסי עיניו**. שערות שצצבת עיניו. מפני מראית העין. אנשרו ריסי עיניו קאי: **גמ' שקוע**. למעלה בין עיניו: **סולד**. רטיי"ה שקצר בצורכו: **גולס**. נסתמו נקביו: **נוטף**. ארוך ותלוי מלמטה משפתו: **ספלגסא**. יותר מדאי אחרת (ס) אע"פ שאינו משוקע כל כך הוי חרום: דחויין

קא הדר ותני מלמד דלא אמרינן תנא חדא וה"ה לכולהו. ומאי קמ"ל ר' יוחנן: אלא הא קמ"ל לאפוקי מהאי תנא כו': הכהנים. והקריבו בני אהרן ואמאי כתיב הכהנים לרבות את הקרחנין: אין לו גבינין. גבות עינים: כל שבגיניו שוכנין. שהן גדולות ותלויות על עיניו: רבא אמר זהו גיבין האמור בתורה דקאמר זהו מדרש זהו גבן האמור בתורה כלומר דמאו מרבי אין לו אלא גבין אחד: באשה אינו ולד. דלא חיי: בששדרתו עקומה צמיתחזאי כשתי שדרות. והיינו דקאמר ר' חנינא כל שיש בו ב' גבין וב' שדרות הוי מום אצל ב' שדרות ממש לא: חוטמו שקוע. בין עיניו: שוכנין ראש וחוטמו למעלה: בולם. שסתומין נקבי חוטמיו: אמרו לו הפלגתה. כלומר חלקתה על דברי חכמים כלומר דרבנן סברי למעלה:

מומין אלו פרק שביעי בבורות

מאי אינא. בין כהן הנפסל צמוס גמור לכהן הנפסל משום שאין שוה בזרעו של אהרן דהיינו כילון וליפתן וכל הכן: **משום מראים העין**. ים כגון הכן דקחשיב צמתני' משום מראית העין שמאוסין לראות כגון שנשרו ריסי עיניו ושגטלו שיניו: **עשה**. מי שאינו שוה בזרעו של אהרן עובר בעשה אס עצב דהכי משמע השוה הזרע אהרן הוי כהן ויעצב שאינו שוה לא יעצוב ולאו הבא מכלל עשה עשה: **לאכלא**. לכסוי של חזית ט' (מלמעלה) שחד מלמעלה ורזב מלמטה ותצירו צנסהדרין צפ' זה צורר לו אחד (דף כח:) כי אכלא לדנא: **לגדגדיא דליפסא**. לראש הלפת שראשה רחב והולכת וכלה למטה: **צאמצע הראש**. שראשו צולט לאחוריו כלפניו: **למקבא**. לקרדוס שערפו עגול וקצר צרוחב: **שקוט מלפניו**. שראשו מלפניו מלפניו צאלכסון כעין לו של נגר שקורין צשגוי"ג: **מאחוריו**. שגובה ראשו חסר ים מאחוריו: **שקיל פיסא**. שגראה כמי שניטל ממנו חתיכה: **דחציא מיתנא**. שראשו מוטל בין כתפיו דומה כמי שראשו שמוט מלפניו צאלכסון כעין לו של נגר שקורין צשגוי"ג: **מאחוריו**. שגובה ראשו חסר ים מאחוריו: **שקיל פיסא**. שגראה כמי שניטל ממנו חתיכה: **דחציא מיתנא**. שראשו מוטל בין כתפיו דומה כמי שראשו שמוט מלפניו צאלכסון כעין לו של נגר שקורין צשגוי"ד: **קקורא**. חתיכה: **לא שנו אלא שאין לו**. שטיה של שער מקפת מאזן לאזן לאחוריו ויש לו לפניו: **אצל יש לו** לאחוריו ולפניו כשר וכל שכן שיש לו לאחוריו ואין לו לפניו. דטפי הוי נוי צשיס לו לאחוריו ולא לפניו יותר מכשיס לו סביב כל הראש וצאמצע הוי קרח: **ואינא דמסני לה אסיפא**. דמתני' לא שנו דיש לו כשר אלא שיש לו לאחוריו ציטה מקפת מאזן לאזן ולא לפניו אצל יש לו נמי לפניו פסול וכ"ש שאין לו כלל: **וצלגנין**. שעיניהם זזות וחולגות מים: **ננסין סנינא**. צמתני' [מה:] הקפה והננסין והררש: **וצלגניס אינטירכא ליה**. דלא תנן: ים ומהו דסימא כו'.

כלומר והכן נמי אינטירכו דמהו דתימא אלא דפסיל להו צמתניתין משום מראית העין פסיל להו ולא עצבו בעשה אי פלחי להכי אשמעיעין רבי יוחנן דמשום שאינו שוה בזרעו של אהרן: **ריסי עיניו**. שער שצצבת העין: **והוא דיזן לנולוה**. מצעלי חטרות ואיזן ט' דסד"א הא דאסיקנא ממני שאינו שוה בזרעו של אהרן לעיל לא קאי אלא אכילון וליפתן ומקנן והכן דצבא קמיימא: **והא כל היכא דאינא אחריסי משום מראים העין הדר סני ליה דקסני סיפא ושניעטו שיניו כו'**. ומהיכא ידענא דרישא דתנא מראית העין לא קאי אלא אנשרו ריסי עיניו דאי אכולוה קאי למא ליה למיהדר ומיתנא. אלא הא דאמא ר' יוחנן: **לאפוקי מהאי קא הדר ותני מלמד דלא אמרינן תנא חדא וה"ה לכולהו**. ומאי קמ"ל ר' יוחנן: אלא הא קמ"ל לאפוקי מהאי תנא כו': הכהנים. והקריבו בני אהרן ואמאי כתיב הכהנים לרבות את הקרחנין: אין לו גבינין. גבות עינים: כל שבגיניו שוכנין. שהן גדולות ותלויות על עיניו: רבא אמר זהו גיבין האמור בתורה דקאמר זהו מדרש זהו גבן האמור בתורה כלומר דמאו מרבי אין לו אלא גבין אחד: באשה אינו ולד. דלא חיי: בששדרתו עקומה צמיתחזאי כשתי שדרות. והיינו דקאמר ר' חנינא כל שיש בו ב' גבין וב' שדרות הוי מום אצל ב' שדרות ממש לא: חוטמו שקוע. בין עיניו: שוכנין ראש וחוטמו למעלה: בולם. שסתומין נקבי חוטמיו: אמרו לו הפלגתה. כלומר חלקתה על דברי חכמים כלומר דרבנן סברי למעלה:

מסורת הש"ס

(א) גני' ר"ג ורש"י למקבא], (ב) גני' העיזן דקקדא פי' מלמלין, (ג) [לקמן מה:], (ד) צ"ל מיתנא דקמני ושגטו כו' צ"ק, (ה) צ"ל דקא דהר כו' צ"ק, (ו) נדה כד., (ז) נדה כד., (ח) [נמחות כט. עמש"ש עה"ג], (ט) [נמשה צממיות אי' ווגדוס חו"ל הרב מברטנור' וגדוס דוב גלשון רומי שניס וכי' וכן גי' העיזן ערך וגדוס:], (י) צ"ק מ"ז, (יא) צ"ל דסד"א הא דאסיקנין לעיל ממני שאינו כו' של אהרן לא קאי כו' צ"ק, ט' זק,

תורה אור השלם

1. אף א"ל הפרבת לא קבא ואל הנובח לא יגש בו מום בו ולא יחלל את מקדשי כי אני י מקדשם:

ויקרא כא כג
2. וְתָרַבְּ בְּנֵי אֶהֱרֹן וַהֲבֹנִים אֶת הַתְּהוֹמִים אֶת הָרִאשׁ וְאֶת הַפָּדִי עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ:

ויקרא א ח
3. או גבן או דק או תבלל בעינו או קרב או ילפת או מרחו אשך: ויקרא כא כ
4. כי כל איש אשר בו מום לא יקרב איש עזר או פסח או קרבן או שרשן:

ויקרא כא יח

הגהות הב"ח

(ה) גנ' דדמי רישיה לגלגלידא דליפתא: (ו) שם דאיכא ליהדר ומיתנא ושניטלו צל"ל ומיתנא קא דהר ומני ממק: (א) שם צמסנה אין לו גבינין אין צל"ל ומיתנא או ממק: (ד) שם רבי דוסא אומר כל שבגיניו שוכנין ר' מנא בן אבטיגנוס אומר מי שיש ד"ה הפלגת שיש: (ה) רש"י ד"ה הפלגת שיש: (ו) מדאי אמרת אלא אע"פ:

מוסף רש"י

בבהמה אסור באכילה. אס נשחט אמו ומנא צמטיה, וכל שכן אף לאזיר העולם, דנפל הוא ונגלה (נדה כד.) שימי את. אמה הוא המקשה י' בתמיה (נמוח) (כט) אמה הוא שימי חסס גדול ומקשה לו דבר זה, ויש לאמרים רב לא היה זוקק עיניו אלא שביטל כל שעה משום צניעות (שם ק) כמתה דומקין אשמתן דמיהדר ליה רב הכי שימי את, וגרלה עיניו משום דבר בריה הוא וקאמר ליה הכי משום מציטותיה, כלומר אמה יודע להשיגני, ואני שמעתי שמדת צניעות ליה צו צרכ שלא לא זוקק עיניו למעלה הלבן לא היה מצינו, ולא נהירא לו, שהרי לא מצינו שאמר רב כך לשם אס אלא לזה אמר כן צממה מקומות, כאן ובנמחות (שס) עוד שמעתי משום דמריף כוס ודומין ליה כי הויא דאמר (תמנע ט') יתמנא לישנא מכסופיה דרב שימי, ולא היה דהתם רב שימי כר אשי הוא ודמיק ליה לרב פסא (נדה כד.)

רבינו גרשום (המשך)

קמ"ל משום דשאינו שוה בזרעו של אהרן: ואמאי מספקא לן דמשום מראית העין: מהו דתימא תנא חדא. משום מראית העין וה"ה לכולהו להכי קמ"ל ר' יוחנן דמשום דאינו שוה הוא: והכי מצ"ל למימר תני חדא וה"ה לכולהו. והא כל היכא דאיכא דמייהדר ומיתנא משום מראית העין

ב א מיי פ"ח מהל' ביאת מקדש ה"ה
ב [מיי שם ה"י:]
ג א מיי שם ה"י:
ד ד מיי שם ה"ה:
ה ה מיי שם ה"י:
ו ו מיי שם ה"י:
ז ח מיי שם ה"י:
ח ט מיי פ"י מהל' אסורי ביאה ה"ה:
ט י מיי פ"ה מהל' מאכלות אסורות ה"ו טו"ש פ"ד י"ד פ"י יג ספ"י ו:
י ב ל מיי פ"ח מהל' ביאת מקדש ה"י:

לעני רש"י

בשגוי"ג [בשיגוי"ד]. כלי של נגר שחורח משני צדיו.

אשלוויש"ד

[אישלוויש"ד]. לנקוה. שורצול"ש. בבת-עניים. רטיי"ה. מכורן.